

§ 212

Remiss av betänkandet Äga avfall - en del av den cirkulära ekonomin

Ärendenr 2021/247-1.1.1.7

Miljö- och byggnadsnämndens beslut

1. Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att i första hand avstyrka ett införande av ett så kallat "frival" på det sätt som utredningen föreslår,
2. i andra hand föreslå att införa en utökad dispensmöjlighet för verksamheter att själv hantera kommunalt avfall, och
3. lämna yttrande över remissen i enlighet med vad som anges under rubriken "*Avdelning miljö och byggs synpunkter*".

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Reservationer

Baran Calisir (M) och Fredrik Wiberg (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har tillsatt en särskild utredning för att, i huvudsak, utreda alternativa lösningar om ökade möjligheter för yrkesmässiga verksamheter att ta hand om sitt kommunala avfall. Lösningarna ska möjliggöra utveckling av nya modeller och metoder för en cirkulär ekonomi genom ett så kallat frival.

Avdelning miljö- och bygg är kritisk till förslaget om att införa frival på det sätt som utredningen föreslår. Avdelning miljö och bygg förespråkar istället att utökade dispensmöjligheter införs om syftet är att ge verksamheter rådighet över sitt kommunala avfall.

Beskrivning av ärendet

Miljödepartementet har till Luleå kommun skickat en remiss av den statliga utredningen (SOU 2021:24) *Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin*.

Utredningen innehåller förslag om ändringar av kommunens monopol avseende hanteringen av det kommunala avfallet från verksamheter. Syftet är att ge verksamheter möjligheten att själva hantera det kommunala avfallet och stimulera nya modeller och metoder för en cirkulär ekonomi.

Miljödepartementet önskar svar på remissen senast den 1 oktober 2021.

Avdelning miljö och byggs synpunkter

Inledande synpunkter

Generering och hantering av avfall innebär en belastning på miljön. Med anledning av detta är ett av det främsta målet med avfallslagstiftningen att minimera de negativa effekterna på människors hälsa och miljö. Vidare är också målet att minska resursanvändningen och främja en praktisk tillämpning av avfallshierarkin. Avdelning miljö och bygg är positiv till åtgärder som stimulerar sådana aktiviteter.

Utredningen om frival ska ge lösningar som möjliggör utveckling av nya modeller och metoder för en cirkulär ekonomi. Avdelning miljö och bygg anser att de förslag som presenteras inte uppfyller detta mål. Förslaget ställer inget krav på att det frivalda avfallet måste hanteras på något särskilt sätt, till exempel ökad återvinnig eller återbruk. Därmed skulle det frivalda avfallet även fortsättningsvis kunna hanteras på samma sätt som kommunen gör i nuläget. Om lagstiftaren anser att kommunernas hantering av det kommunala avfallet behöver ändras bör det finnas möjlighet att ställa krav på kommunerna. Därmed kan allt insamlat kommunalt avfall, både från hushåll och verksamheter, hanteras på ett annat sätt. Att bara en del av det kommunala avfallet ska kunna hanteras på ett annat sätt, anser avdelning miljö och bygg inte främjar den samlade miljö- och samhällsnyttan.

Avdelning miljö och bygg anser att för att uppnå målet med en mer cirkulär ekonomi behövs åtgärder så som skärpningar av producentansvaret samt lösningar och styrmedel högre upp i avfallshierarkin som syftar till att minska avfallsmängderna och öka återanvändningen. Sådana åtgärder hade troligtvis gett större effekt för att minska resursanvändningen och öka återbruket, istället för ett frival.

Tillsyn av frivalt avfall

Avdelning miljö och bygg anser att utredningens förslag om införandet av frival också kommer att få konsekvenser för tillsynen, vilket utredningen inte på ett tillfredställande sätt belyst. Avdelning miljö och bygg bedömer att tillsynen av avfallshanteringen kan komma att försvåras om frivalelet införs.

Fler aktörer som ska hantera det kommunala avfallet kommer troligtvis försvåra tillsynen och i de fall underentreprenörer nyttjas kompliceras tillsynen ytterligare. En kommun kan också bara bedriva tillsyn inom sin egen kommun och är därmed beroende av samverkan med andra kommuner för att kunna följa en avfallstransport över kommungränsen. Avfallets rörlighet utgör grunden för att tillsyn blir komplicerad och mer tidskrävande än vad utredningen anger.

Utredningen föreslår att om avfall som omfattas av frival orsakar störningar på människors hälsa och miljön och störningarna har sin orsak i hur avfallet har hanterats, får kommunen besluta att frivalet ska upphöra. Avdelning miljö och bygg anser att formuleringen kan tolkas som att tillsynsmyndigheten endast får möjligheten att ingripa mot när en störning kan härledas till den enskilda avfallshanteringen. För avfall som transporteras över kommungränsen kommer det innebära stora svårigheter för enskilda tillsynsmyndigheten att kunna åberopa att sådana störningar ägt rum och därmed besluta om att frivalet ska hävas. Vid överprövning av ett beslut att återkalla eller upphäva ett tidigare gynnande förvaltningsbeslut, ställs långtgående beviskrav på beslutsmyndigheten för att få ett sådant beslut upphävt. Avdelning miljö och bygg bedömer därmed att möjligheten att upphäva frival genom utredningens föreslagna skrivning i praktiken kommer vara verkningslös, och därmed omöjlig att häva.

Detta kommer också innebära, som tidigare angetts, ett stort behov av samverkan mellan kommunerna. En sådan samverkan kan bli svår att upprätthålla mellan kommuner med olika förutsättningar och resurser.

Avdelning miljö och bygg ser därmed att frivalet kan innebära stora risker för människors hälsa och miljö om tillsynen inte fungerar effektivt. Exempelvis har det under de senaste åren uppmärksammats grova miljöbrott i samband med felaktig hantering av verksamhetsavfall i flera kommuner i södra Sverige. Att avfall i dessa fall transporterades mellan olika kommuner gjorde att kontrollen försvårades. Avdelning miljö och bygg ser att ett frivalet i värsta fall kan innebära likande risker.

Anmäla frival eller söka dispens

Utredningen föreslår att en verksamhet som vill hantera sitt kommunala avfall själv endast behöver anmäla det till kommunen. Frivalet kan bestå av olika delar av det kommunala avfallet eller allt kommunalt avfall som uppstår hos verksamheten.

Detta innebär i första hand att det inte finns någon motprestation eller kriterier som ska uppfyllas för att få hantera avfallet själv. Avdelning miljö och bygg bedömer därmed att det är tveksamt att förslaget kommer innebära utveckling av nya modeller och metoder för en cirkulär ekonomi och därmed öka återbruket och återvinning av avfall.

I andra hand innebär det också att kommunen inte har någon möjlighet att pröva förutsättningarna för att avfallet kan hanteras på ett bra sätt eller förebygga att olägenheter uppstår. Myndigheten kan endast ingripa när störningar har uppstått och kommit till myndighetens kännedom.

I sista hand innebär förslaget också att verksamheter kan välja att hantera en del av det kommunala avfallet som har ett positivt värde på marknaden men låta kommunen omhänderta den del av avfallet som är mer kostsamt att göra sig av med. Ett undantag måste bygga på att verksamheten ska hantera allt kommunalt avfall. Detta kan annars innebära en högre kostnad för avfallskollektivet och kan i längden urholka dess resurser.

Med hänsyn till detta avstyrker avdelning miljö och bygg införandet av frivålet. Avdelning miljö och bygg vill också påpeka att det redan idag finns möjligheten för verksamheter att ansöka om dispens från att överlämna det kommunala avfallet till kommunen om särskilt skäl föreligger och att avfallet kan hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Vad som är särskilda skäl har dock inte preciserats i lagstiftningen. Genom det befintliga förfarandet får kommunen möjlighet att pröva förutsättningarna för en dispens och verksamheten måste argumentera för varför de avser att hantera avfallet själv.

Avdelning miljö och bygg anser att om regeringen ändå vill införa en utökad möjlighet för verksamheter att omhänderta det kommunala avfallet, bör det i så fall ske genom precisering av *särskilda skäl* i 15 kapitlet 25 § miljöbalken. På så sätt kan det införas utökade dispensmöjlighet för verksamheter att själv hantera kommunalt avfall istället för att införa ett frival.

Avfallsverksamheters möjlighet att ta emot kommunalt avfall från frival
Avdelning miljö och bygg vill också påpeka att många avfallsanläggningar som idag har tillstånd för avfallshanteringen inte nödvändigtvis inkluderar hantering av kommunalt avfall. Det kan därmed bli aktuellt med ändringar av verksamheters tillstånd.

Det kommunala avfallet är också förknippat med vissa risker, framförallt risk för skadedjur och bränder till följd av för dåligt sorterat avfall. Befintliga avfallsanläggningar som idag inte tar emot kommunalt avfall kan, om sådant avfall önskas hanteras, också behöva byggas om för att hantera dessa risker.

Sammanträdet

Christer Stenberg (V) föreslår bifalla avdelning miljö och byggs förslag.

Baran Calisir (M) föreslår att ändra första punkten till att bifalla ett införande av ett så kallat "frival" på det sätt som utredningen föreslår.

Ordföranden ställer avdelnings miljö och byggs förslag gällande punkt 1 och Baran Calisirs förslag mot varandra och finner att miljö och byggnadsnämnden bifaller avdelning miljö och byggs förslag.

Ordföranden ställer därefter avdelning miljö och byggs förslag avseende punkt 2 och 3 under proposition och finner att miljö- och byggnadsnämnden bifaller förslagen.

Beslutsunderlag

- Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin (SOU 2021:24)
- Avdelning miljö och byggs förslag avseende remiss, MBF Hid: 2021.483

Beslutet skickas till

I bearbetningsbar form (Word-format) samt PDF-format till m.remissvar@regeringskansliet.se med kopia till charlotta.broman@regeringskansliet.se samt linn.akesson@regeringskansliet.se
Ange diarienummer M2021/00950 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

För kännedom till kommunstaben (märkt: KLF 2020/1260)

LULEÅ KOMMUN

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: ELIN HALLSTENSSON

Date: 2021-09-29 16:20:16

BankID refno: c11756de-7bd8-4b57-b63e-f64e01c89278

Sekreterare: Elin Hallstenson

Signed by: MARITHA MEETHZ

Date: 2021-09-29 18:18:45

BankID refno: 2ef657d0-db74-4699-bcca-cb8e4a67f0bc

Ordförande: Maritha Meethz

Signed by: Nicklas Daniel Kempainen

Date: 2021-09-29 16:23:46

BankID refno: 77bca83e-ffcf-44f4-af43-bcf25cb11b9a

Ledamot: Nicklas Kempainen